

هرگونه سند سفید امضاء در معرض جرم «خیانت در امانت» قرار دارد

مطمئناً در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد، «آشنایی با حقوق متقابل افراد با یکدیگر و قانون» است که مهمترین اثر این آشنایی و آگاهی را می توان در پیشگیری از وقوع بسیاری از مشکلات حقوقی دانست؛ بنابراین، امروز تلاش داریم تا موضوع «سند سفید امضا» را بررسی کنیم.

مطمئناً در دنیای پرتلاطم امروزی، یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی در امان بدارد، «آشنایی با حقوق متقابل افراد با یکدیگر و قانون» است که مهمترین اثر این آشنایی و آگاهی را می توان در پیشگیری از وقوع بسیاری از مشکلات حقوقی دانست؛ بنابراین، امروز تلاش داریم تا موضوع «سند سفید امضا» را بررسی کنیم.

امضای سند به منزله آگاهی از مفاد سند و تایید و قبول آن است و در نتیجه پس از تنظیم، ذیل آن امضا می شود. هرگاه سندی علیه شخصی ابراز شود و این شخص اظهار کند که سند سفیدامضا بوده، بدین معنا که امضای سند پیش از تنظیم یا تکمیل آن انجام شده است، مدعی شمرده می شود و بار دلیل سفیدامضا بودن سند بر دوش اوست.

سند یکی از ادله اثبات دعوی است که بیشترین کاربرد را در دادگاه ها دارد، تعریف سند در ماده 1284 قانون مدنی آمده است «سند عبارت است از هر نوشته ای که در مقام دعوی یا دفاع قابل استناد باشد». وی افزود: بر اساس این ماده، نخستین شرط سند آن است که دارای نوشته باشد همچنین طبق ماده 1301 قانون مدنی، «امضایی که در روی نوشته یا سندی باشد، بر ضرر امضاکننده دلیل است». بنابراین بدیهی است که اگر کسی زیر نوشته ای را امضا کند، خواه مندرجات به خط او یا چاپی یا به خط دیگری باشد، نسبت به او و قائم مقام قانونی او سندیت دارد.

با توجه به عرف قضایی، مفاد مواد قانون مدنی در قسمت اسناد و ماده 10 قانون مذکور، مفاد ماده 673 بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1375، قانون صدور چک و نیز رویه قضایی می توان گفت که سفیدامضا در حقوق ایران پذیرفته شده است. با این توصیف هرگاه کسی متن سفیدی را امضا کرد و به دیگری سپرد تا آن را تکمیل کرده و مورد استفاده قرار دهد، در حقیقت به دارنده اختیار و وکالت داده است تا متن مذکور را تکمیل و استفاده کند.

از جمله مصادیق جرم خیانت در امانت، سوءاستفاده از سفیدامضا است، با انجام هر نوع رفتار خائنانه نسبت به سندی که به عنوان امانت نزد دیگری سپرده شده، جرم خیانت در امانت واقع می شود و به طور معمول، این خیانت از طرف کسی است که در عرف یا قانون، به عنوان امین شناخته می شود. به موجب ماده 673 بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1375، هر کس از سفیدمهر یا سفیدامضایی که به او سپرده شده است یا به هر طریق به دست آورده، سوءاستفاده کند، به یک تا سه سال حبس و محکوم خواهد شد. نکته قابل توجه در ماده فوق، واژه «سوءاستفاده» است. بدین معنا که صرف نوشتن مطلب در برگه دارای سفیدامضا یا سفیدمهر، جرم نیست بلکه این برگه باید مورد استفاده قرار گیرد.

به عنوان مثال، اگر زوجه کاغذی را به صورت سفیدامضا به همسرش بدهد تا به وکالت از سوی او معامله و انجام دهد اما شوهر در برگه مزبور، ابراء ذمه خود از مهریه زوجه را قید کند یا مثلاً بنویسد که تمام مهریه و ام را دریافت کردم، تا زمانی که از این نوشته استفاده نشود، مشمول این ماده نخواهد بود. به عبارت دیگر، برای بی اعتبار ساختن سند سفیدامضا، شاکی نه تنها باید سفیدامضا بودن را اثبات کند بلکه باید اثبات کند که از این سفیدامضا، سوءاستفاده شده است؛ یعنی امین و نایب شخص امضاکننده برخلاف اختیار و مصلحت موکل دست به اقدامی فصولی زده و سند را مخالف مبنای آن تنظیم کرده باشد. به طور معمول برای اثبات ادعای سفیدامضا بودن نوشته یا سند، موضوع به کارشناس خط ارجاع داده می شود و شهادت شهود نیز ممکن است در راستای آن مورد لحاظ و استناد قرار گیرد.

دارنده چک سفیدامضا می تواند بر اساس قرارداد و توافقی که بین او و صادرکننده چک وجود دارد، نسبت به درج مبلغ و عنداللزوم تکمیل دیگر مندرجات چک اقدام کند، این اقدام و اختیار دارنده در نوشتن مبلغ یا کامل کردن مندرجات را باید نوعی وکالت از طرف صادرکننده (موکل) به حساب آورد چرا که نوشتن مبلغ معین در چک (مورد وکالت) و حدود اختیار توسط دارنده (وکیل) ضمن مفاد قرارداد مشخص شده است و دارنده چک باید بر مبنای قرارداد فیما بین و اختیار مندرج در آن، به نوشتن مقدار مبلغ و مورد وکالت اقدام کند.

بدیهی است در صورت تجاوز مشارالیه از حدود اختیار و مثلاً نوشتن مبلغی بالاتر از آنچه مورد توافق طرفین بوده است، صادرکننده حق دارد علیه دارنده، اقامه دعوی کند یا در صورت عدم پرداخت و طرح دعوی از سوی دارنده، دفاع لازم را در دادگاه به عمل آورد.

از جمله نمونه های دیگر سوءاستفاده از سفیدامضا، امضای سند یا برگه تسویه حساب فی مابین کارگر و کارفرما اشاره کرد که ممکن است در این موارد، به صورت کامل یا جزئی،

سفیدامضا در اختیار کارفرما قرار گیرد، هرگاه کارفرما از سفیدامضای مذکور برخلاف توافقی که با کارگر داشته است، سوءاستفاده کرده و مطالبی را برخلاف توافق و به ضرر کارگر در آن درج کند، در صورت تحقق سایر شرایط مذکور در ماده ۶۷۳ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۷۵ از جمله احراز رکن معنوی بزه، مطابق قانون، قابل مجازات خواهد بود .